

Tutu kua'an nuu ñayiu hebreo

Ka'an Dios nuu ñayiu jin ma'ñu sagua Se'e ya

¹ Ja ni oka'an ia Dios guaa ndee jana'a kua'a jichi jin kua'a nuu ichi nuu ndi tatao jin ma'ñu sagua tee ni ka ondakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a. ² Te vitna ja kuu tiempu sandi'i ka'an ya nuu jin ma'ñu sagua Se'e ya, chi jin se'e ya ni sa'a ya ndi'i ja oo ñuyiu, te ndi'i ni xndendoo ya nuu nda'a Se'e ya ja sa'a jajin ya. ³ Te xne'e Se'e ya naxa ye'e tajan maa Dios, te vi ni ndaku ña ya naxa oo maa ia Dios, te maa ya jito ndi'i jin tno'o ka'nu ja ka'an ya. Te nuu ni ndasavii ya yika kuechio, te mandaa ya ndee andivi ja ni jinkoo ya ichi nda'a kua'a maa ia Dios.

Ka'nu ka kuu Se'e Dios saa ia ka jinokuechi nuu ya

⁴ Te ni nduka'nu ndeva'a ka Se'e ia Dios saa nuu ia ka jinokuechi nuu ya, chi ni ni'i ta'u ya ja ndiso ya tniuu ka'nu ndeva'a ka saa tniuu ka ndiso ia ka jinokuechi nuu Dios. ⁵ Chi tu sa'un na ama ni ka'an ia Dios nuu ni in ia ka jinokuechi nuu ya nagua yoso nuu tutu ka'an sua'a:

Se'e maa rin kuu ron,

te maa rin ni sa'a ka'nu ña jin ron vitna, ja kuu rin tata ron.

Te suni tu ni ka'an ya nuu ni in ia ka jinokuechi nuu ya nagua yoso inka tno'o nuu tutu ii nuu ka'an sua'a:

Maa rin kuu tata ron,
te maa ron kokuu se'e rin.

⁶ Te suni nuu ni tetniuu Dios invaa Se'e ya nuu
ñuyiu ya'a, te jiña'a ya:

Ndi'i ron ja ka jinokuechi ron nuu rin vi chiñu'u
Se'e rin.

⁷ Te siki ia ka jinokuechi nuu ya, ni ka'an ya:

Sa'a rin ja ia ka jinokuechi nuu rin ka kuu na
kuinio nuu yi'i tachi ja tu kuu vi kondia'a
ron,

axi ka kuu na kuinio yañu'u.

⁸ Su siki Se'e ya ni ka'an ya:

Maa ron kuu Dios ja tatnuni ron nikuii nikani,
te ndiso ron tniuu ja tatnuni ndaa ron.

⁹ Chi kutoo ron ja sa'a ron tniuu ndaa,
te ka'an u'u ron jakue'e.

Te yun guaa ni kaji ña rin ja kuu rin Dios maa
ron ja tatnuni ron,

te ni joso ña rin texe'en ja kokuu sii ini ka ron
saa sava ka ñayiu ka oo jin ron.

¹⁰ Te suni jiña'a ya nuu Se'e ya:

Maa ron kuu Jito'o ja ni sa'a ñuyiu ndee
jaxtnañu'u,

te jin nda'a ron ni sa'a ron andivi.

¹¹ Te ndi'i ya'a chi vi naa, su maa ron, chi koo
ron nikuii nikani.

Ndi'i ya'a, chi vi kutu'u na kuinio in sa'un.

¹² Te ndakintna'nu ron ndi'i yun na kuinio in
su'nu,

te ndasama ron na kuinio in ñayiu ja ndasama
sa'un ni'nui.

Su roon, chi inuu ni oo ron,

te kiuu ja koteku ron, maa ndi'i sa'un.

¹³ Tu sa'un na ama ni ka'an ia Dios nuu ni in ia ka jinokuechi nuu ya tno'o ja ni ka'an ya nuu Se'e ya:

Jinkoo ichi nda'a kua'a rin vi guaa ndee na sa'a rin ja ka ka'an u'u ña jin ron ndee chii ja'a ron,
ni kachi ya.

¹⁴ Chi ndi'i ia ka jinokuechi nuu Dios ka kuu espíritu ja ka sa'a nagua kuini ya, te tetniuu ña ya kua'ankuei ja ka chituu ñayiu vi ni'i ta'u ja vi kaku ni'nu.

2

Na vi koto mao te ma vi kujioo nuu ichi ja vi kaku ni'nuo

¹ Te ja ja'a ya'a guaa nini kuu ja vi tniuu ini gua'o tno'o ya ja ni ka jini so'o, nagua ja ma vi kujioo nuu ichi ya. ² Chi ndee jana'a ni tatnuni ia Dios tno'o ya nuu Moisés jin ma'ñu sagua ia ka jinokuechi nuu ya, te nini ni okuu ja vi skunkui Ley yun. Su ñayiu ni ka okuso'o nuu ya, te ni ka sa'i jakue'e, ni ka tniuya'u ndaa mai yika kuechi yun. ³ Nuu saa te vi'i ka yoon, chi ma vi kaku ni'nuo ja vi tniuya'uo nuu na vi skunao in jaka'nu ndeva'a ja vi kaku ni'nuo. Chi xtna'nu'u ka maa Jito'o ni ndakani naxa vi kaku ni'nuo, saa ni ka ndakani ndaa kuiti ñayiu ni ka onini tno'o ya nuu in ion. ⁴ Te suni ni xne'e ia Dios jin ñayiu ni ka ndakani tno'o ya ja tno'o ndaa ka ka'in, nuu ni ka sa'i kua'a tniuu na'nu vi javii java'a jin jaka'nu maa ya. Te suni ni jiña'a ya Espíritu ya nuu in in ñayiu nakuu nakuu naxa jinkuaan ini maa ya.

Ni ndasama Jesús te ni nduu ya in ñani in tna'o

⁵ Chi tu ni chitniuu Dios ia ka jinokuechi nuu ya ja vi tatnuni nii ñuyiu vaji nuu kuee ka, chi Se'e ya guaa ni chitniuu ya ja tatnuni, te siki ya'a ka ka'on. ⁶ Chi sua'a yoso nuu tutu ii, nuu ni ka'an in tee:

¿Na in kuu ñayiu ñuyiu ja kondaka'an ni jin? Te tu nagua ka kuu sa'un se'e teyii ja kondi'ni ni ja ja'i.

⁷ Chi ni sa'a lule ka ni joo jin, saa ia ka jinokuechi nuu ni,

te ni ndaskutu ni jin jayiñu'u vi javii java'a.

Te ni chitniuu ni jin ja kotatnuni nuu ndi'i ja ni sa'a ni,

⁸ te ndi'i tu'u ni xndendoo ni nuu nda'i, kachi tutu ii.

Te ndi'i ja ni sa'a ia Dios ni xndendoo ya nuu nda'i ja kotatnuni, te ni in ja tu ni sa'a siin ya, chi ndi'i xiin nuu kuu nija'nui, visi kuini ka ja vi kunio ja kokuu nija'nui nuu ndi'i. ⁹ Su vitna te ka jinio Jesús, ia ni sa'a lule ka Dios joo, saa ia ka jinokuechi nuu ya. Te ni ndaskutu ña ya jin jayiñu'u vi javii java'a ja ja'a ja ni tna'a ya kua'a tundo'o tnuneni nuu ni ji'i ya, chi janda'u ini ia Dios, guaa ni jandetu ya ja ni ji'i Jesús ja ja'a ndi'i ñayiu.

¹⁰ Te ndi'i ja oo kuu kuenta maa ia Dios, chi maa ya ni sa'a, chi kuini ya ja kua'a ndeva'a se'e ya vi koo andivi nuu ye'e tajan oo ya. Yun guaa ni sa'a ia Dios ja ndi'i kuiti ni skunkuu Jesús jin ma'ñu sagua tundo'o tnuneni ni tna'a ya ja ni june ya ichi ja skaku ni'nu ya ñayiu. ¹¹ Chi maa Jesús ni ndasavii ña jin yoon, te maa ya, chi ia

vii kuu ya, te invaa ni Dios kuu yua ndi'o. Te yun guaa tu kukanoo Jesús, ia kuu Se'e Dios, ja xnani ña ya jion ñani. ¹² Chi yoso nuu tutu ii ja jinkui'nu inio ja Jesús ni ka'an jin tata ya:

Ndakani san ja ia ka'nu ndeva'a kuu ni nuu ñani san vi kua'a san.

Te ma'ñu sagua nuu ka ndututu san kata san yaa nuu ni, vi Dios.

¹³ Te suni ka'an ka ya:

Kukanu ini san ia Dios.

Te ka'an tuku ya:

Ya'a ka oo san jin se'e Dios ja ni taa ya nuu san, jiña'a Jesús.

¹⁴ Te nagua ka kuu se'e jin yiki kuñu vi niñi, te suni saa ni ni okuu ya yiki kuñu vi niñi, nagua oo ñayiu ñuyiu, nagua ja jin ma'ñu sagua ja kuu ya, saa te kindee ya jaka'nu neva'a Tachi ja ja'ni.

¹⁵ Saa te ni skaku ña ya jin ndi'i ñayiu ka yu'u ja vi kui, chi na kuinio ja ka jinokuechi nuu ja ka yu'i yun nikuii nikani ja ka tekui. ¹⁶ Chi jandaa ndija ja tu ni kii ya nuu ñuyiu ja chituu ya ia ka jinokuechi nuu Dios, chi ja chituu ya ñayiu ka kuu tatatno'o Abraham. ¹⁷ Te ja ja'a yun guaa vi oo vi kaa ya nagua ka ndaa ñani ya, nagua ja saa te ni jinkokuu ya in sutu kuu nija'nu ja ni skunkuu ndaa ya nuu ia Dios. Te ni kunda'u ini ña ya jin, ja ni soko ya maa ya, saa te ni kindee ya yika kuechi ñayiu. ¹⁸ Te nagua ni tna'a maa ya tnundo'o ja ni jito tnuni ña Tachi, te suni vitna kuu chindee chituu ña ya jin yoon nuu ka tna'o tnundo'o ja jito tnuni ña Tachi.

3

Kuu ka'nu ka Jesús saa Moisés

¹ Te yun guaa vi kinuu gua'a ni Jesús, vi ñani vi kua'a, chi ni kana ña ia Dios ja vi koo ni jin ya, ja ka kuu ni ñayiu maa ya, chi maa ia Dios ni chitniuu ña jin ya ja kuu ya sutu kuu nija'nu ja kaxtno'o ya tno'o ka kandijao. ² Chi ni skunkuu gua'a Jesús nuu ia Dios ja ni tau ña ya nuu tniuu ya'a, suni nagua ni skunkuu gua'a Moisés ja ni ojinokuechi de nuu ndi'i ñayiu ve'e maa ia Dios. ³ Su Jesús, chi oo ka ja yiñu'u nuu ya saa Moisés, nagua ndo'o in tee sa'a in ve'e ja oo ka jayiñu'u nuu de, saa ve'e ni sa'a de yun. ⁴ Ndi'i ve'e, chi oo in tee ni sa'a, su Dios kuu ia ni sa'a ndi'i ja oo ñuyiu. ⁵ Te Moisés, chi jandaa ja ni skunkuu ndaa de nuu ndi'i ñayiu ve'e maa ia Dios ja ni ojinokuechi de. Su tniuu ni sa'a de ja ni ojinokuechi de kuu ja ndakani tno'o ka'an Dios nuu kuee ka. ⁶ Su Kristu kuu Se'e maa ia Dios, te tatnuni ndaa ya nuu ñayiu ve'e maa Dios, te ñayiu ve'e yun ka kuu mao, nuu ja na vi kuiin yutnuo nuu tno'o ya guaa ndee kiuu sandi'i ja ka kukanu inio, te vi kokusii inio ja ka ndetu ka'nuo ya.

Naxa kiukuei ñayiu maa ia Dios ja vi ndatatui

⁷ Te yun guaa nagua ka'an Espíritu maa Dios nuu tutu ii:
 Nu u ja vi konini ron tno'o ka'an ia Dios vitna,
⁸ te ma vi sa'a ndee ron ini anu ron, nagua ni ka sa'a ñayiu ja ni ka ndakoi siki ya,
 te ni ka ske'i ya nuu ñu'u te'a yun.
⁹ Te suni jiña'a maa ia Dios:

Ni ka ske'e ña ndi tata ron, te ni ka jito tnuni ñai, visi ni ka ojini tniuu na'nu ni osa'a rin nuu uu xiko kuia.

¹⁰ Te ja ja'a yun guaa ni kiti ini rin jin nuu ñayiu tiempu saa,

te ni ka'an rin: “Ñayiu ya'a, chi siun ni ka jika kue'i,

te tu ka kuini ja vi kuni ichi rin”.

¹¹ Te yun kuu ja ni kee yu'u rin jin ja kiti ini rin ja ma kiukuei sa'uin nuu kuña'a maa rin ja vi ndatatui,

kachi tutu ii.

¹² Te yun guaa vi koto ni maa ni, vi ñani vi kua'a, nagua ja ni in ni ma vi koneva'a anu kue'e ja ma vi kandija ni, te vi kujioo ni nuu ia Dios teku. ¹³ Chi sua'a vi xteku tna'a in in maa ni in kiuu in kiuu, nini oo ka kiuu tiempu vitna, nagua ja ni in ni ma xnda'u ña yika kuechi, te vi sa'a ndee ni ini anu ni nuu ia Dios. ¹⁴ Chi ni ka kiunduo ja ka oo jin Kristu, te na vi koo yutnuo guaa ndee kiuu sandi'i, nagua ni ka kukanu inio ndee kiuu xtnañu'u ja ni ka kandijao.

¹⁵ Chi saa ka'an nuu tutu ii:

Nuu ja vi konini ron tno'o ka'an ia Dios vitna, te ma vi sa'a ndee ron ini anu ron, nagua ni ka sa'a ñayiu ja ni ka ndakoi siki ya.

¹⁶ ¿Te na in ka kuu ñayiu ni ka onini tno'o ia Dios, te ni ka skiti ini ya? Sui ka kuu ndi'i ñayiu ja ni ndene'e Moisés ñuu Egipto. ¹⁷ ¿Te na ñayiu ka kuu ja ni ka oskiti ini ia Dios nuu uu xiko kuia? Sui ka kuu ñayiu ni ka sa'a yika kuechi, te ni ka ji'i nuu ñu'u te'a yun. ¹⁸ ¿Te na ñayiu xiin nuu ni kee yu'u ia Dios ja ma kiukuei nuu ñuu kuña'a

ya ja vi ndatatui? Sui ka kuu ñayiu ni ka kuso'o nuu ya. ¹⁹ Te ka jinio ja tu ni kuu kiukuei ñayiu yun, chi tu ni ka kandijai.

4

¹ Te na vi koyu'o ia Dios, chi kana saa vi ka neva'a nio tno'o ni kee yu'u ia Dios ja taa ya nuu kiukueio ja vi ndatatuo, te ma kentakuei sava ni ja kiukuei ni. ² Chi suni ni ka oninio ja ni ka ndakani tno'o va'a ia Dios, nagua ni ka onini ñayiu jana'a. Su tu ni jiniu'u nuu ñayiu yun ja ni ka onini, chi tu ni ka kandijai tno'o ni ka onini yun. ³ Su yoon ja ka kandijao, chi kiukueio nuu vi ndatatuo jin ya. Te siki ñayiu tu ka kandija yun ka'an ya:

Te yun kuu ja ni kee yu'u rin jin ja kiti ini rin, ja ma kiukuei sa'uin nuu ñuu kuña'a maa rin ja vi ndatatui.

Te saa ni ka'an ya visi ja ni xndi'i ya tniuu ni sa'a ya ndee nuu ni jinkoo ñuyiu. ⁴ Chi saa yoso nuu tutu ii siki kiuu kuu uja:

Te nuu ni xndi'i ia Dios tniuu ni sa'a ya, te ni ndatatu ya kiuu kuu uja.

⁵ Te suni yoso inka jichi nuu tutu ii:

Ma kiukuei sa'uin nuu kuña'a maa rin ja vi ndatatui.

⁶ Su ja'ni ka ña ja kiukuei sava ka ñayiu nuu kuña'a ya ja vi ndatatui, chi ñayiu jana'a ja ni ka jini xtnañu'u kai tno'o va'a ya, tu ni kiukuei ja ja'a ja ni ka kuso'i nuu ya. ⁷ Te yun guaa ni jani tuku ia Dios inka tiempu, nagua ni ka'an ya guaa ndee nuu ja ni ya'a kuakua'a tiempu,

te vitna ka'an tuku ya jin ma'ñu sagua tno'o ni ka'an David, nagua yoso nuu tutu ii:

Nuu ja vi konini ron tno'o ka'an ia Dios vitna, te ma vi sa'a ndee ron ini anu ron.

⁸ Chi nuu sua'a te ni jiña'a Josué nuu vi ndatatu ñayiu Israel ndee jana'a, te ma koka'an ka ia Dios ja koo inka kiuu nuu vi ndatatu ñayiu. ⁹ Nuú saa te kendoo ka in kiuu nuu vi ndatatu ñayiu ñuu maa ia Dios, ¹⁰ chi ñayiu ja kiukuei nuu kuña'a ia Dios ja vi ndatatui, te suni ka ndatatui nuu ka satniui, nagua ni ndatatu ia Dios jin tniuu ni sa'a ya. ¹¹ Nuú saa te na vi nduku ndeo kiukueio ja vi ndatatuo, nagua ni ion ma vi kanakau nuu kuechi ja vi kondikion nagua ni ka sa'a ñayiu jana'a yun, ja tu ni ka kandijai.

¹² Chi tno'o ia Dios kuu tno'o teku ja sa'a nagua kuini maa ya, te xeen ka saa in yuchi kani ja oo xeen ndi nduu lado nuu, te kenta guaa ndee ini anu vi jajintnuni in ñayiu vi ndee yiki kaji, te xtuu kaji nagua ndakani ini ñayiu vi ja ka'in ndee ini anui ja sa'i. ¹³ Te ni in ja ni sa'a ia Dios ma kuu ja koyu'u nuu ya, chi ndi'i ka tuu ndijin nuu ia xiin nuu vi jinokauo ja vi ndakuña'o kuenta.

Jesús kuu sutu kuu nija'nu ka

¹⁴ Ka neva'o in sutu kuu nija'nu ja ni ndajino ya andivi nuu oo ia Dios, te suu ya kuu Jesús, Se'e maa Dios. Yun guaa vi kondikin gua'o tno'o ja ni ka kandijao. ¹⁵ Chi ka neva'o in sutu kuu nija'nu ja kunda'u ini ña ya, chi inu vitao, te suni ni tna'a maa ya tnundo'o nuu ni ka jito tnuni ña jin ya, nagua ka ndo'o yoon, su tu sa'un ni kanakau ya

nuu yika kuechi. ¹⁶ Te yun guaa ma vi koyu'o, te na vi kuyatnio nuu mesa nuu tatnuni Dios, ia ka'an nda'u ka'an kee ña, nagua ja na kunda'u ini ña ya jion, te na chindee chituu ña ya nuu jito tnuni ña jakue'e.

5

¹ Chi ndi'i sutu ja ka kuu nija'nu, ni kaji ña maa ia Dios ne'u ñayiu, te ni jani ña ya ja na vi koka'an ni'nu de ja ja'a ñayiu nuu maa ia Dios, te na vi kosoko de kiti vi ndatniuu nuu ya ja ja'a yika kuechi ñayiu. ² Te ja siun suni ka jini sutu ja ka oo vita de nuu ia Dios, te suni vi kuandee ini de jin ñayiu tu ka jini vi ñayiu ka ski'in ichi. ³ Te ja ja'a ja ka oo vita de, yun guaa kanuu ja vi soko de kiti nuu ia Dios ja ja'a yika kuechi in in maa de, vi ja ja'a yika kuechi ñayiu ñuu de.

⁴ Te ni in tee ma kuu sa'a ka'nu de maa de ja kokuu de sutu kuu nija'nu, chi maa ni tee kana maa ia Dios, te jiña'a ya jayiñu'u nuu de, nagua ni ndo'o Aarón ndee jana'a. ⁵ Te suni saa ni kuu jin Kristu, chi masu maa ya ni sa'a ka'nu ya maa ya ja kokuu ya sutu kuu nija'nu, chi sua'a maa ia Dios ni jiña'a tniuu ka'nu yun, chi ni ka'an ya nuu tno'o ya:

Se'e maa rin kuu ron,
te maa rin ni sa'a ka'nu ña jin ron vitna, ja kuu
rin tata ron.

⁶ Te suni nagua ka'an tuku nuu tutu ii:

Maa ron kuu sutu ja oo nikuii nikani,
te kokuu inuu ron jin naxa oo Melquisedec.

⁷ Te nuu ni oo Kristu nuu ñuyiu ya'a, ni okana ni onda'i ya jin kua'a tenuu ya ja ni ojikanta'u ya

nuu ia Dios ja na skaku ni'nu ña ya ja ma kuu ya. Te ni onini Dios tno'o ni ndakuatu ya ja ja'a ja ni yindei ni yititi ya. ⁸ Te visi Se'e Dios kuu ya, te jin tnundo'o ni tna'a ya yun, ni kutua'a ya ja jantno'o gua'a ya. ⁹ Te ja siun ni skunkuu ya ndi'i tniuu ni chitniuu ña ia Dios, guaa maa ya kuu ia skaku ni'nu ñayiu ka jantno'o ña jin ya ja vi kotekui nikuii nikani. ¹⁰ Te maa ia Dios ni tau ña jin ya ja kokuu ya sutu kuu nija'nu, te kokuu inuu ya jin naxa oo Melquisedec.

Vi koto mao ja ma vi xndoo tno'o ni ka kandijao

¹¹ Te oo kuakua'a tno'o ja ka'an san siki tno'o ya'a, su vijin kuu ja kaxtno'o guagua'a san, chi inu uun ndeva'a ini ni, te tu ka tniuu ini ni tno'o ka nini ni. ¹² Chi ja ni kuna'a ka skua'a ni, te ja vi ndakaxtno'o maa ni nuu siun. Su saa sua'a ka ja'ni ña jin maa ni ja ndakaxtno'o tuku san tno'o xtnañu'u ia Dios ja ni ka jini ni, te ni ka nduyikin ni ja kuini ja vi ko'o ni xikui nuu tniuu ja vi kaa ni ndei. ¹³ Te ndi'i ñayiu ja ka jaxin ii ka kui na kuinio suchi yikin ja chia'an ka vi jinkui'nu ini tno'o ndaa. ¹⁴ Su ñayiu na'nu ja jai ndei, chi ja ni kutua'i ja kuu sa'a siin siin ndee ja kuu java'a te ndee ja kuu jakue'e.

6

¹ Nuú saa te na vi ya'o tno'o xtnañu'u ja ni ka jinio ja kuu tno'o Kristu, nagua ja na vi kuja ni'nuo nuu tno'o ya. Chi masu nini ka kuu ja vi ndajiokuion vi skua'o tno'o ja ka jinio, na kuinio ja ndatna'u inio nuu yika kuechio, vi ja vi xndoo tniuu ja jaka ña nuu vi kuo, vi naxa vi kandijao

ia Dios, ² vi tno'o ja skua'o siki ja kuanduteo, vi ja soneo nda'o siki ñayiu kandija, vi ja vi ndateku ndiyi vi kiuu sandi'i ja sandaa ia Dios kuechi. ³ Te saa vi sa'o ja vi skua'o tno'o vijin ka, nuu ja Dios na kuandetu.

⁴ Chi ka oo ñayiu ja ni ka ye'e nui ja ni ka jini tno'o ia Dios, te ni ka junkuaan ini javii java'a ni jiña'a ya, vi ni ka ni'i Espíritu ya. ⁵ Vi suni saa ni, ni ka junkuaan ini tno'o va'a maa ia Dios vi naxa oo jaka'nu ya tiempu ja vaji. ⁶ Te nuu ka nanakau tuku ñayiu yun nuu jakue'e, te vijin ndeva'a kokuu ja vi ndajiokuiin tukui ja vi ndatna'u ini jai, chi jin jakue'e ka sa'i yun, sa'a ja ka ndakatakaa tukui Se'e ia Dios nuu cruz, te ka jiña'i ja kanoo ya nuu ka jini ndi'i ñayiu. ⁷ Te ñayiu ka kuu na kuinio ñunde'i ja ti'vi ndute nuu kuun sau in in jichi nuu. Te nuu kuva'a ñunde'i yun, te ñayiu yun ka ni'i javii java'a maa ia Dios. ⁸ Su nuu ja nana tnu iñu axi yuku kue'e, te tu sa'un nagua jiniu'u ñayiu yun ja kui na kuinio ñunde'i, chi oo yatni ja xtau tnia'a ña ia Dios, te sandi'i te kai.

Vi koyutnuo jin tno'o ka ndetu ka'nuo

⁹ Su visi saa ka'an san jin in in maa ni, ja ka'an too ña san, su kukanu ndaa ini san ja ka oo maa ni ichi gua'a ja vi kaku ni'nu ni. ¹⁰ Chi ia sa'a ndaa kuu maa Dios, te ma ndunaa ini ya tniuu ni ka osa'a ni, vi ja ni ka kunda'u ini ni ñanio ka kandija, te ni ka chituu ni jin, te vi saa ni ka sa'a ni ndee vitna. ¹¹ Su kuini san ja saa ni vi kosa'a in in maa ni guaa ndee kiuu sandi'i, nagua ka sa'a ni vitna, jin ndi'i ni jin anu ni. Saa te vi ni'i

ni ndi'i ja ka ndetu ka'nu ni. ¹² Te kuini san ja ma vi kuu ku'ndu ni, chi vi kondikin ni nagua ka sa'a ñayiu ka kandija ja ka jandee ini, te vi ni'i ta'ui nuu ia Dios nagua ni kee yu'u ya.

¹³ Chi nuu ni kee yu'u ia Dios nuu Abraham, te ni kee yu'u ya nuu maa ya, chi tu na in kuu ka'nu ka na xiin nuu kee yu'u ya. ¹⁴ Te ni ka'an ya: "Jandaa ja sa'a vii sa'a va'a ña rin, te skaya rin kuakua'a ndikin tata ron", jiña'a ya. ¹⁵ Te jandee ni ini Abraham ni ondetu de, saa te ni ni'i de nuu ia Dios nagua ni kee yu'u ya. ¹⁶ Chi nuu kee yu'u ndija in ñayiu, te kee yu'i nuu in ja kuu ka'nu ka saa mai. Te nuu ka'an ñayiu yun ja saa kokuu nuu ia Dios, te tu na tno'o vi tee tna'a kai. ¹⁷ Te yun guaa nuu ni kuini ia Dios ja xne'e kaji ka ya tno'o ni ka'an ya nuu ñayiu vi ni'i ta'u tno'o ni kee yu'u ya, te vi oo ini oo anu ya ja skunkuu ya tno'o ni ka'an ya yun, te ma ndasama sa'un ya, yun guaa ni kee yu'u ya nuu maa ya. ¹⁸ Te ya'a ka oo uu tno'o ja ma kuu sama ya, in kuu tno'o ni ka'an ya, te inka kuu ja ni kee yu'u ya nuu maa ya, te jin nduu yun ma kuu ja xnda'u ña ya. Te jin yun taa ia Dios in tno'o ndee ini nuu ja ka ndandukuo ya ja na koto ña ya vi ka kukanu inio ya ja ka ndetu ka'nuo tno'o ni kee yu'u ya. ¹⁹ Te ja ka ndetu ka'nuo yun sa'a ja ka kukanu inio nuu ia Dios vi ka oo yutnu anuo nuu ya, inuu jin nagua sa'a in kaa tikanchu ja nukuiin yutnu in barco. Te ja ka ndetu ka'nuo yun ndeka ña ja kiukueio ndee yata sa'un ndesi ini ve'e ii nuu oo maa ia Dios. ²⁰ Te suni yun yoxno'o Jesús, ni kiuu ya ja ni ndakune ya ichi ja kiukueio, te ni jinkokuu ya sutu kuu nija'nu nikuii nikani ja

kokuu inuu ya jin naxa oo Melquisedec.

7

Jesús kuu sutu naxa ni oo Melquisedec

¹ Chi Melquisedec ya'a ni okuu rey ñuu Salem vi sutu nuu maa ia Dios oo ndee sukun. Te nuu ni ndajio kuiin Abraham ja ni ka jaxin tna'a de, te kundee de nuu sava ka rey yun, te ni kee Melquisedec ni nutna'a ña de, te yun ni ka'an vii ni ka'an va'a de jin Abraham. ² Yun te ni jiña'a Abraham uxi ja ciento ndi'i ja ni ndakindee de nuu sava ka rey. Te xtnañu'u ka sivi Melquisedec kei ka'an rey sa'a ndaa; te suni kuu de rey Salem ja kei ka'an rey oo mani. ³ Te tu ndee ka'an sa'un nuu tutu ii na in ni okuu tata de, ni nana de, ni tna'a kuikin de, ni tu ndee ka'an ja ni kaku de ni ja ni ji'i de, chi kuu inuu de jin Se'e maa ia Dios ja kuu de in sutu oo nikuii nikani.

⁴ Vi kondia'a gua'a ni na kua'a ka'nu kuu Melquisedec saa ndi tatao Abraham ja suni ni okuu ka'nu de, su ni jiña'a de uxi ja ciento nuu Melquisedec ja ni ndakindee de nuu sava ka rey ja ni ka jaxin tna'a jin de. ⁵ Te nagua yoso nuu Ley Moisés ja sutu ka kuu tatatno'o Leví, chi kuu vi tnii de uxi ja ciento ndi'i nagua ka ni'i sava ka ñayiu Israel ja ka neva'i, visi in ni ndikin tata Abraham ka kuu de. ⁶ Su Melquisedec, chi masu tatatno'o Leví ni okuu de, su ni tnii de uxi ja ciento ja ni jiña'a Abraham, te ni ka'an vii ni ka'an va'a de jin tee yun ja neva'a de tno'o ni kee yu'u ia Dios. ⁷ Te ndi'o ka jini ja in tee kuu ka'nu ka kuu tee ka'an vii ka'an va'a jin tee nuu

ka. ⁸ Te vitna, chi ka ni'i sutu uxi ja ciento, visi ka ji'i de. Su ka'an nuu tutu ii ja Melquisedec, chi na kuinio ja tekú ni de ndee vitna. ⁹ Te suni kuu ka'on ja sutu vajikuei nuu tatatno'o Leví ja vitna ka ni'i de uxi ja ciento, suni na kuinio ja ni ka tniuya'u de nuu Melquisedec nuu ni tniuya'u Abraham. ¹⁰ Chi nuu niñi xikui Abraham ja ndiso ndikin tata de Leví, visi chia'an ka ja vi kakui, kiuu ja ni nutna'a ña Melquisedec jin Abraham.

¹¹ Nuú sua'a te ni kentakuei ñayiu Israel ja vi skunkuú gua'i nuu ia Dios jin ma'ñu saga ja ni ka soko sutu yun kiti, ja ka kuu de ndikin tata Leví nagua tatnuni Ley, nuu saa te masu nini ka kuu ja koo inka sutu, te kokuu inuu de jin naxa oo Melquisedec, te ma kokuu inuu ka de jin naxa ni oo Aarón. ¹² Chi nuu ja ni sama na inka tee kokuu sutu, te suni nini kuu ja sama inka ley. ¹³ Chi ja ja'a tee ya'a ka'an nuu tutu ii ja vaji de nuu inka tatatno'o Israel ja ni in ñayiu tu ni okuu sutu. ¹⁴ Chi ka jini ndi'i ñayiu ja Jito'o, chi vaji ya nuu tatatno'o Judá, te siki tatatno'o ya'a, tu ni ka'an sa'un Moisés nuu ni ka'an de na in vi kokuu sutu.

¹⁵ Te ya'a kuu nuu kaxtno'o kaji ka, ja Jesús kuu inka sutu jaa, te inuu kuu ya jin naxa oo Melquisedec. ¹⁶ Te masu kuu ya sutu nagua yoso nuu Ley na tatatno'o vi kokuu sutu, chi maa ya kuu sutu ja ndiso ya tniuu ka'nu ja tekú ya nikuii nikani. ¹⁷ Chi ja ja'a maa ya ka'an ia Dios nagua yoso nuu tutu ii:

Maa ron kuu sutu ja oo nikuii nikani,
te kokuu inuu ron jin naxa oo Melquisedec.

¹⁸ Nuú saa te ni naa in tno'o nuú Ley jana'a yun, chi vita ni oo, te tu ni jiniu'u. ¹⁹ Chi vini joo tu ni chituu ña Ley yun ja vi skunkuu gua'a ñayiu nuú ia Dios, te nuú tniuu Ley yun ka neva'o in ja gua'a ka ja ka ndetu ka'nuo ja vi kuyatnio nuú ia Dios.

²⁰ Te jin tno'o ni kee yu'u ia Dios kuu ja ni kuu Jesús sutu. ²¹ Chi jin sava ka sutu tu ni kee yu'u ya ja vi kokuu de sutu, su jin Jesús, chi ni kee yu'u ia Dios ja kuu ya sutu, chi yun guaa ka'an nuú tutu ii:

Ni kee yu'u Jito'o Dios, te ma ndatna'nu ini ya:

“Maa ron kuu sutu ja oo nikuii nikani, te kokuu inuu ron jin naxa oo Melquisedec”.

²² Yun guaa jin Jesús ni kukutu in tratu gua'a ka saa jaxtnañu'u. ²³ Te ni ka oo kua'a sava ka sutu, chi ka ji'i de, te tu ni kuu ja vi kokunukuechi ka de nuú veñu'u. ²⁴ Su Jesús, chi ma kuu sa'un ya, te tniuu yi'i ya ja kuu ya sutu, chi ma ndaya'a nuú ni in ka sutu. ²⁵ Yun guaa kuu skaku ni'nu ya ñayiu ka kuyatni nuú ia Dios ja vi kotekui nikuii nikani jin ma'ñu sagua maa ya, chi teku ya nikuii nikani ja ka'an ni'nu ya ja ja'a ñayiu nuú ia Dios.

²⁶ Chi Jesús kuu ndija sutu ja ka jiniu'o, chi ia vii kuu ya, te tu na kuechi ya, ni tu na jakue'e sa'a ya, te kuu siin ya nuú ñayiu ka sa'a yika kuechi, te kuu ka'nu ndeva'a ka ya ndee andivi. ²⁷ Te masu oo ya nagua ka oo sava ka sutu ja ka ja'ni de kiti ka soko de nuú ia Dios in kiuu in kiuu, xtnañu'u ka ja ja'a yika kuechi maa de, te saa ka soko de ja ja'a yika kuechi ñayiu ñuu de. Su siin kuu Jesús, chi invaa ni jichi ni soko ya maa ya nuú ia Dios ja ja'o, ja oo nikuii nikani. ²⁸ Chi

Ley ni jiña'a ia Dios nuu Moisés, ni tau tee vita ja junkuei nuu yika kuechi ja ka kuu de sutu ka kuu nija'nu. Su nuu kuee ka, nuu ja ni oo Ley yun, te ni tau ya Se'e ya jin tno'o ja ni kee yu'u ya, te suu ya kuu sutu kuu nija'nu ja skunkuu ndaa ya nikuii nikani.

8

Jesús kuu ia in ni'nu in sagua nuu ia Dios jin nuu ñayiu

¹ Vitna te tno'o kanuu ka nuu tno'o ja vajikueio ka ka'on ya'a kuu ja ka neva'o in sutu kuu nija'nu, te ni jinkoo ya ichi nda'a kua'a nuu mesa ja tatnuni ia Dios ndee andivi. ² Te suu ya kuu sutu kuu nija'nu ja jinokuechi ya nuu ve'e ii ndaa ja oo andivi ja ni sa'a Jito'o Dios, te masu ja ni sa'a ñayiu ñuyiu. ³ Chi maa ia Dios ni tau ndi'i sutu ka kuu nija'nu ja vi soko de kiti vi ndatniuu nuu ya, te yun guaa suni kanuu ja na in guaa soko Jesús nuu ia Dios. ⁴ Te yun guaa nuu sua'a te ni oo ni ya ñuyiu ya'a, te ni ma kuu ja kokuu ya sutu, chi ka oo ni sutu ja ka soko nuu ia Dios nagua tatnuni Ley Moisés. ⁵ Su sutu ka oo ñuyiu ya'a ka jinokuechi de nuu ve'e ii ja kuu kuanda'u axi ja kintna'a inuu jin naxa oo ve'e ii oo ndee andivi. Te ka jinio ja kuanda'u ni kuu, chi nuu ni jinkondee Moisés ja sa'a de ve'e ii, te jiña'a ia Dios: “Kondia'a gua'a te sa'a ron nagua ni xne'e rin nuu ron nuu ni ka oo yuku yun”. ⁶ Su tniuu sa'a Jesús vitna, ja kuu ya sutu kuu nija'nu, chi in tniuu gua'a ka kuu ja sa'a ya, masu tniuu ka sa'a sutu ya'a, chi maa ya in ni'nu in sagua nuu

ia Dios jin nuu ñayiu jin in tratu gua'a ka, chi oo ya jin tno'o guagua'a ka ja ni kee yu'u ia Dios.

⁷ Chi nuu sua'a te tratu xtnañu'u ja ni sa'a ia Dios ni skunkuu ja kindee yika kuechi ñayiu, te masu nini ka kuu ja sa'a ya inka tratu kuu uu nuu siun. ⁸ Su ni nuku'un ia Dios ñayiu yun ja tu ka sa'a ndai, te ni kuxeen ya nui, nagua yoso nuu tutu ii:

Jiña'a Jito'o Dios:

Vaji kiuu ja sa'a rin in tratu jaa jin ñayiu Israel vi ñayiu Judá.

⁹ Te ma koo inuu jin nagua oo tratu ja ni sa'a rin jin tatatno'o ron ndee jana'a,

kiuu ja ni tnii rin nda'i, te ni ndene'e rin jin ñuu Egipto,

chi tu ni ka skunkuu ndai tratu ja ni sa'a rin jin, yun guaa ni xndendoo nda'u rin jin, kachi Jito'o Dios.

¹⁰ Nuu saa te ya'a kuu tratu ja sa'a rin jin ñayiu Israel

nuu na kenta kiuu yun, kachi Jito'o Dios,

Sa'a rin ja junku'un Ley rin jajintnuni,

te nuu anui tee rin Ley rin,

te kokuu rin Dios mai,

te vi kokuu mai ñayiu ñuu rin.

¹¹ Te ni in, ma kaxtno'i nuu tna'a kuikin,

ni ni in, ma kaxtno'i nuu ñani ja na vi kuni Jito'o Dios,

chi ndi'i ñayiu vi kuni ña jin rin ja maa rin kuu ia Dios,

ndee suchi luluu sa'un vi guaa ndee ñayiu na'nu ka.

¹² Te kuaka'nu ini rin jakue'e ka sa'i,

te ma ndaka'an sa'un ka rin yika kuechi, kachi
ia Dios.

¹³ Chi nuu ni ka'an ia Dios ja taa ya in tratu
jaa, te jin tno'o yun ni xne'e ja ni kuu tu'u tratu
xtnañu'u, chi ja ni yii. Te in ja ni yii, chi tu jiniu'u
ka, te oo yatni ja naa.

9

*Ni skintna'a ve'e ii oo ñuyiu jin nuu oo ia Dios
andivi*

¹ Vitna te ka'an siki tratu xtnañu'u naxa ni
tatnuni ia Dios ja vi chiñu'u ya nuu ve'e ii ja ni oo
ñuyiu ya'a. ² Chi sua'a ni ka sa'a ve'e ii yun: ni
ka tniune'u uu ve'e kueli, te ve'e xtnañu'u yun
nani ve'e ii, te yun nukuiin in kandeleru vi in
mesa, te yun ndondoso xtaa vixin ii. ³ Te ndesi
in sa'un ja tniune'u ve'e ii yun, te ve'e kuu uu
nani ve'e ii ndeva'a. ⁴ Te ini ve'e yun oo in altar
oro nuu kai suja vixin, te suni oo in jatnu, te
yun inee in tindo'o oro ja ñu'u xtaa vixin ja ni
kuun ndee andivi nani manaa, vi yutnu Aarón
ja ni ndandixin tnu, vi yuu jite nuu ndee Ley ja
kuu tratu ni sa'a ia Dios. ⁵ Te siki jatnu yun ka
nukuiin uu ja ka oo ndijin ja ka xne'e ja yun oo
ndia'a maa ia Dios, te ka oo uu uu ndijin ja ka
chisa'u nuu jatnu yun nuu joso sutu kuu nija'nu
niñi kiti, su vitna masu nini ka kuu ja ndakani
ndi'i san siki ya'a.

⁶ Te nuu ni jino ndi'i ve'e ii ya'a, te ndinuu
ndikuee ni kiukuei sutu ve'e xtnañu'u yun ja ka
sa'a de tniuu ja ka kuu de sutu. ⁷ Su ve'e kuu
uu, chi maintno'o sutu kuu nija'nu kuu ja kiuu,
te invaa ni jichi kiuu de ja nuu kuia, te ma kuu

kiuu de nuu ja tu na niñi kiti yinda'a de ja soko de ja ja'a yika kuechi maa de, vi ja ja'a yika kuechi ñayiu ñuu de, ja ka sa'i nuu kuu sanaa. ⁸ Te jin yun kaxtno'o Espíritu ia Dios nuu ja kuini ka ja nune ichi ja kuu kiukueio ini ve'e ii nuu oo ia Dios nini oo ka ve'e ii xtnañu'u. ⁹ Te ndi'i ya'a kuu na kuinio taniñu tiempo vitna, chi ndatniuu vi kiti ja ka soko nuu ia Dios, ma kuu sa'a ja nduvii jajintnuni ñayiu soko yun. ¹⁰ Chi maa ni ka'an siki yiki kuñuo, naxa vi kao vi naxa vi ko'o vi naxa vi nduvio, te yun maa ni jiniu'u guaa ndee kiuu sama ia Dios tratu ni sa'a ya jin ñayiu.

¹¹ Su vitna, chi ja ni kii Kristu, te maa ya kuu sutu kuu nija'nu ja ndiso ya taka java'a ja taa ya nuu. Te kuu ya sutu in nuu ii ndeva'a ka ja oo ndee andivi, in nuu oo ndaa vi oo gua'a ka saa ve'e ii ndee jana'a, te masu ñayiu ni sa'a axi koka'on ja masu ja oo ñuyiu ya'a kuu. ¹² Te ja ni kiuu Kristu invaa ni jichi nuu ii ndeva'a ndee andivi nuu oo ia Dios, te masu ja soko ka ya niñi ndixi'u axi niñi chikeru, chi jin niñi maa ya ni soko ya ja kokuu nikuii nikani, te jin yun ni ndatau ña ya nikuii nikani nuu yika kuechio. ¹³ Chi ja ndaa ja niñi isndiki vi niñi ndixi'u vi chikeru ja ni ka kai ti nuu altar, ni nduu ti yaa ja ka joso sutu siki ñayiu ni ka kutne'e nuu Ley, ndasavii ña ja ka nduvii ñayiu yun nuu Ley. Saa te kuu vi chiñu'i ia Dios. ¹⁴ Te nuu ja saa kuu jin niñi kiti yun, te vi'i ka tniuu ka'nu ndiso niñi Kristu. Chi jin ma'ñu sagua Espíritu oo nikuii nikani, ni soko Kristu maa ya nuu ia Dios, te oo vii ya, tu na yika kuechi ya. Te niñi ya ndakate jatne'e ka ñu'u jajintnunio vi tniuu ka sa'o ja jaka

ña ja vi kuo, nagua ja saa, te kuu vi kunukuechio nuu ia Dios teku.

¹⁵ Te yun guaa Kristu kuu ia in ni'nu ma'ñu sagua tratu jaa ja ni sa'a ia Dios jin ñayiu. Chi nuu ni ji'i ya, te ni nune ichi ja kuaka'nu ini ia Dios yika kuechi ni ka osa'a ñayiu ni ka oo jin tratu xtnañu'u. Te jin tniuu ni sa'a ya yun, vi ni'i ta'u ñayiu ni kana ña ia Dios ja vi sa'a jajin nuu vi kotekui nikuii nikani, nagua ni kee yu'u ya.

¹⁶ Chi nuu oo in tutu ja kuu testamentu nuu ka'an nagua xndendoo in tee nuu se'e de ja sa'a jajin, te nini kuu ja ndee kuu de, saa sa'a jajin sa'un se'e yun. ¹⁷ Chi in testamentu, tu ndee sa'un nuu ja teku ni tee ni sa'a yun, chi guaa ndee nuu ni ji'i de, te saa ndee ya'u. ¹⁸ Te yun guaa tratu xtnañu'u, chi suni ni jinkoo jin ja vi kuu kiti ja vi kati niñi ti. ¹⁹ Chi nuu ni ndakani Moisés ndi'i nagua tatnuni Ley nuu ndi'i ñayiu Israel, te ni ki'in de ixi kua'a jin in nda'a tnu hisopo, te ni skanuu de niñi chikeru vi niñi ndixi'u ja ni saka tna'a de jin ndute, te ni joso de nuu liuru nuu yoso Ley vi siki ñayiu ñuu yun. ²⁰ Yun te jiña'a de: “Ya'a kuu niñi ja ni kukutu tratu ja ni tatnuni ia Dios nuu”. ²¹ Te suni ni joso Moisés niñi yun ini ve'e ii vi siki ndi'i ndatniuu ja ka jantniuu sutu nuu ka chiñu'u de ia Dios. ²² Te ja yatni ndi'i ka nduvii jin niñi yun, nagua ka'an nuu Ley ja jin niñi, te ka nduvii. Te nuu tu na niñi jati, te ma kuaka'nu ini ia Dios yika kuechio.

Ja ni soko Kristu maa ya ja kindee ya yika kuechio

²³ Te nini kuu ja ka soko sutu kiti ja vi nduvii ndatniuu ka oo ve'e ii yun, visi nani ja in

kuanda'u ni kuu jin ja oo ndee andivi. Su nagua oo ndee andivi, chi jagua'a ka kuini ja soko, masu kiti ya'a. ²⁴ Te Kristu, chi tu ni kiuu ya ini ve'e ii ja ni sa'a ñayiu, ja kuu in kuanda'u ni jin ve'e ii oo ndija ndee andivi. Chi ni kiuu Kristu maaaa andivi ja ni jino ya nuu oo maa ia Dios, te yun oo ya vitna ja ka'an ni'nu ya ja ja'o nuu ia Dios. ²⁵ Te tu ni kiuu ya ja soko ya maa ya kua'a jichi, nagua ka sa'a sutu ka kuu nija'nu, ja nuu kuia nuu kuia kiukuei de ve'e ii jin niñi kiti, te masu jin niñi maa de. ²⁶ Chi nuu ja sua'a te sa'a Kristu nagua ni ka osa'a sutu, te nini kuu ja kua'a jichi kuu ya nuu siun, guaa ndee nuu ni jinkoo ñuyiu. Su vitna nuu makuyatni tiempu sandi'i, te invaa ni jichi ni kii ya ja kokuu nikuii nikani ja ni soko ya maa ya, nagua ja kindee ya yika kuechio. ²⁷ Saa nagua ka ji'i ndi'i ñayiu invaa ni jichi, yun te kua'ankuei ja ka'nde ia Dios kuechi. ²⁸ Te suni Kristu, chi invaa ni jichi ni soko ya maa ya ja kindee ya yika kuechi kuakua'a ñayiu, te nuu ndajiokuiin ya inka jichi ja ndii ya, te ma ndii ya ja kindee ka ya yika kuechi ñayiu, chi ndii ya ja skaku ni'nu ya ñayiu ka ndetu ka'nu ña jin ya.

10

¹ Chi Ley Moisés ni okuu na ni kuinio in kuanda'u java'a ja vaji, te masu vi maa java'a ja oo andivi kuu. Yun guaa Ley, chi ma kuu sa'a jin ñayiu ka kuyatni nuu ia Dios ja ka sokoi invaa ni nuu kiti nuu kuia nuu kuia ja vi kokui ñayiu ndaa nuu ia Dios. ² Chi nuu sua'a te kuu sa'a Ley ja vi nduvii ñayiu in jichi ni nuu yika kuechi, te ma vi koxtavi kuechi kai mai, nuu saa te vi

xndendoi ja ma vi soko kai. ³ Su ja ka sokoi yun nuu kuia nuu kuia, nani ja sa'a ja ka ndaka'an ñayiu yika kuechi kuu. ⁴ Chi niñi isndiki vi niñi ndixi'u, ma kuu ja kindee yika kuechio.

⁵ Yun guaa nuu ni kii Kristu ñuyiu ya'a, te jiña'a ya nuu ia Dios:

Tu kuini ni ja ka soko ñayiu kiti jin ja ka sokoi ndatniuu,

su ni taa ni yiki kuñu san ja soko san nuu ni.

⁶ Chi tu junkuaan ini ni ja teñu'u ñayiu kiti, ni ja ka sokoi nuu ni ja kindee yika kuechi.

⁷ Yun guaa kachi san nuu ni: “Ya'a vaji san ja sa'a san nagua kuini maa ni, vi Tata Dios, nagua yoso nuu tutu ii ja ja'a maa san”, jiña'a ya.

⁸ Xtnañu'u ka ka'an ja tu kuini ia Dios ni tu junkuaan ini ya ja ka soko ñayiu ndatniuu ni ja ka teñu'i kiti nuu ni, te ni ja ka jati niñi ti nagua ja kindee yika kuechi, visi saa tatnuni nuu Ley ja vi sa'i. ⁹ Yun te nuu ni ka'an ya: “Ya'a vaji san ja sa'a san nagua kuini maa ni, vi Tata Dios”, te jin tno'o yun ni xtajioo ia Dios ja ka soko ñayiu, te nuu tniuu yun ni ndasa'a ya ja ni soko Kristu maa ya. ¹⁰ Te ni ndasavii ña ia Dios jion, chi ni sa'a Kristu nagua kuini maa ia Dios, ja ni soko ya yiki kuñu ya invaa ni jichi ja kokuu nikuii nikani.

¹¹ Chi jandaa ja ndi'i sutu ka oo de ndi kiuu ndi kiuu ka jinokuechi de nuu ia Dios ja ka soko de in ni nuu kiti kua'a jichi. Te visi ja ka soko de yun, su ma kuu sa'un kindee yika kuechi ñayiu. ¹² Su Kristu, chi invaa ni jichi ni soko ya maa ya ja ja'a yika kuechi ñayiu ja kokuu nikuii nikani, te ni junkoo ya ichi nda'a kua'a ia Dios. ¹³ Te yun

ndetu ya guaa ndee na sa'a ia Dios ja ka ka'an u'u ña jin ya ndee chii ja'a ya. ¹⁴ Chi jin invaa ni ja ni soko ya maa ya ni sa'a ya ja ni ka ndui ñayiu ndaa nikuii nikani, ja ka kui ñayiu vii nuu ia Dios. ¹⁵ Te Espíritu ia Dios ka'an kaji ya siki tno'o ya'a, chi yun te kachi ya:

¹⁶ Ya'a kuu tratu ja sa'a rin jin ñayiu nuu na kenta kiuu yun, kachi Jito'o Dios:

Sa'a rin ja junku'un Ley rin ini anui,
te nuu jajintnuni tee rin Ley rin.

¹⁷ Te ni ka'an ka ya:

Chi kuaka'nu ini rin jakue'e ka sa'i, te ma ndaka'an sa'un ka rin yika kuechi, kachi ya.

¹⁸ Nuu saa te nuu ni jaka'nu ini ya yika kuechio, te masu nini ka kuu nagua vi soko kao ja ja'a yika kuechio.

Ni nune ichi ja kiukueio nuu oo ia Dios

¹⁹ Te yun guaa ni nune ichi, vi ñani, ja kuu kiukueio nuu ii ndeva'a nuu oo ia Dios jin ma'ñu sagua niñi Jesukristu. ²⁰ Te na vi kondikion ichi jaa, ichi ndeka ña ja vi kotekuo ja ni june ya sa'un ndesi nuu ii ndeva'a. Chi nuu ni soko ya maa ya, te ni nune sa'un ndesi ve'e ii yun ja kuu kiukueio nuu oo maa ia Dios. ²¹ Te ka neva'o in sutu kuu nija'nu ja tatnuni ya nuu ñayiu ve'e maa ia Dios. ²² Yun guaa na vi kuyatnio nuu ia Dios jin in anu ndaa, te na vi kandija ndaa kuitio. Chi ni ndasavii ya anuo ja ma vi kokusuchi ka inio nuu jakue'e ni ka osa'o, te ni ndasavii ya yiki kuñuo jin ndute vii. ²³ Te na vi koyutnuo jin ja ka ndetu ka'nuo, te ma vi ndasama inio jin

tno'o ka kandijao, chi Dios ndaa kuu ia ni kee yu'u nuu, te skunkuu ya tno'o ni ka'an ya. ²⁴ Te na vi kunda'u ini tna'a in ion, te na vi ka'an nuu tna'o ja vi ka'an too tna'o, te na vi sa'o java'a. ²⁵ Te na vi kondututu nio ja vi chiñu'o ia Dios, te ma vi kosa'o nagua ka sa'a sava ka ñayiu ja tu ka ndututui. Chi sua'a na vi xteku tna'o, te vi'i ka vitna ja ka ndia'o ja makuyatni kiuu ja ndii Jito'o.

²⁶ Chi nuu ja ka ndañukuun inio, te ka sa'o yika kuechi, nuu ja ni ka jinio tno'o ndaa, te tu na inka ja vi soko nuu ia Dios ja ja'a yika kuechio yun.

²⁷ Chi maa ni kendoo in ja ioo ndeva'a kaa nuu sandaa ia Dios kuechi ñayiu, te suu kuu ñu'u kai koko koko ja teñu'u ña jin ñayiu ka ka'an u'u ña jin ya. ²⁸ Chi ñayiu jiso kava Ley Moisés, te oo uu axi uni testiu ja ka'an kuechi siki, te ka ja'ni ña jin, te tu na in kunda'u ini ña. ²⁹ Nuu saa ni kuu, te suni kua'a ka tniuya'u ñayiu jain ni'nu Se'e ia Dios, te skexikoi niñi ya, vi kane'i jin Espiritu ja chindee chituu ña. Te jin niñi yun ni kukutu tratu, te suni suu ni ndasavii ñayiu. ³⁰ Chi ka jinio ja ni ka'an: “Maa rin ndaxtenaa jin ñayiu sa'a jakue'e, te tetniuu rin tnundo'o tna'i ja ja'a jakue'e sa'i yun”, kachi Jito'o. Te suni ka'an ka: “Maa Jito'o guaa sandaa kuechi ñayiu ñuu ya”, kachi tutu ii. ³¹ Chi ioo ndeva'a kaa ja kanakauo nuu nda'a ia Dios teku.

³² Su vi ndaka'an maa ni tiempu ja ni ya'o yun, nuu inka ni ka ye'e nuu ni jin tno'o va'a Jesús ja ni ka jandee ka jaka'nu ini ni jin kua'a tnundo'o ni ka tna'a ni, te tu ni ka jika yata ni. ³³ Chi sava maa ni ka kane'e ña jin ni vi ni ka sa'a ndeva'a

ña nuu ni ka jini kua'a ñayiu. Te sava ka ni, chi vini ka oo anu ni ja ni ka tna'a ni inuu ni tnundo'o jin ñayiu yun. ³⁴ Te suni ni ka kunda'u ini ni ñayiu ka yi'i vekaa, te tu ni ka kusuchi ini ni jin tnundo'o nuu ka kindee ja ka neva'a ni, chi ka jini ni ja andivi ka neva'a ni in jagua'a ka ja vi sa'a jajin ni, in ja oo nikuii nikani. ³⁵ Te ma vi skunaa ni in ja ni ka kukanu ini ni, chi yun kuu nuu vi ni'i ta'u ni in ja vi kuta'u vi kundetu ni. ³⁶ Chi nini kuu ja vi kuandee ini ni, ja vi sa'a ni nagua kuini maa ia Dios, saa te vi ni'i ni ja ni kee yu'u ya. ³⁷ Chi yoso nuu tutu ii:
Joo luluu ni ka, te ndenta ia ndii, te ma kokunuu ya.

³⁸ Ñayiu ndaa, chi tekui jin ja kandijai.
Su nuu ja ndakaka yatai, te tu osii ini rin jin, kachi ia Dios.

³⁹ Su yoon, chi masu ñayiu ka ndakaka yata ja vi junaa ka kuo, chi ñayiu ka kandija Jesús ka kuo, te vi kotekuo nikuii nikani.

11

Tno'o ka kandijao

¹ Chi ja ka kandijao kuu ja ka kundaa inio ja vi ni'o ja ka ndetuo nuu ia Dios vi ka kukanu ndaa inio ja oo ndija ja tu ka jinio jin nuu vitna. ² Te ni ndakuantno'o ña ia Dios jin ñayiu jana'a, chi ni ka kandija gua'i ya.

³ Chi jin ja ka kandijao, ni ka jinkui'nu inio ja ni sa'a ia Dios ñuyiu jin tno'o ni ka'an ya. Te yun guaa ja ka ndia'o jin nuu vitna, chi ni jinkoo jin ja ma kuu vi kondia'o.

⁴ Chi jin ja ni kandija Abel ni sokoi in jagua'a ka nuu ia Dios saa ja ni soko Caín. Te yun guaa ni ka'an ia Dios ja suchi ndaa kui, te ni janta'u ya ja ni sokoi. Te visi ja ni ji'i Abel, su ja ni sokoi yun ndakani ndee vitna ja kandija gua'i.

⁵ Chi jin ja ni kandija Enoc, te ni ndakuaka ña ia Dios ja koteku de. Te ma kuni de ja kuu de, te tu ni ka jini ka ña ñayiu, chi ni ndakuaka ña maa ia Dios jin de kua'an de ndee andivi. Te ka'an nuu tutu ii ja ni junkuaan ini ña Dios jin de ama ka ja ndakuaka ña ya. ⁶ Su nuu ja tu ka kandijao, te ma kuu ja junkuaan ini ña ia Dios jion, chi ja kuyatnio nuu ia Dios, te nini kuu ja vi kandijao ja oo ya, te skuta'u ña ya in ja vi kuta'u vi kundetu ñayiu ja ka ndanduku ya.

⁷ Chi ni kandija Noé, nuu ni chinetu ña ia Dios ja koo tnundo'o ja kuini ka ja kuni de. Te ni jantno'o de tno'o ni ka'an ya, chi yu'u ni'nu ña de jin ya, te ni sa'a de in arca ja ni ka kaku ni'nu de jin ñayiu ve'e de. Te jin ja kandija de yun, te ni xnaa ña ia Dios jin ñayiu ñuyiu, chi tu ni ka kandijai, te ni jinkokuu de tee ndaa ja vaji jin ma'ñu sagua ja kandijao ia Dios.

⁸ Chi ni kandija Abraham, guaa ni jantno'o de nuu ni kana ña ia Dios, te ni kee de ja kua'an de in nuu kuña'a ya ja sa'a jajin de. Te kua'an de, visi tu ni jini de ndenu ki'in de. ⁹ Chi ni kandija de, guaa ni ojika nda'u ni de nuu ñu'u inka ñuu ja ni kee yu'u ia Dios ja kuña'a ya nuu de. Te ni sa'a de in ve'e sa'un ni oo de, te suni saa ni ka oo Isaac vi Jacob, ja suni inuu ni ni ka ni'i de tno'o ni kee yu'u ia Dios. ¹⁰ Chi ni ondetu ka'nu Abraham ja kuña'a ia Dios in ñuu ja oo nikuii

nikani, te maa Dios kuu ia jini naxa koo, te ni sa'a ya.

¹¹ Chi ni kandija de, te visi ña ni kuu ja koo se'e Sara, su ni ni'i de jandakui, ja koo se'e de jin ña, visi ja ni ka kuu nija'nu sa'un de. Chi ni kandija de ja ia ndaa kuu Dios, te skunkuu ya tno'o ni kee yu'u ya. ¹² Te yun guaa Abraham, chi visi ja ni kuyatni ja kuu de, te ni jinkoneva'a de kua'a ndikin tata de, na kuinio kimi ka oo andivi axi na kuinio ñuti ja ni koto tna'a kua'a ndeva'a yu'u ndute mar.

¹³ Te ndi'i ñayiu ya'a ni ka ji'i, te tu ni ka ni'i ja ni kee yu'u ia Dios nui, su ja siun ka kandijai, guaa sua'a ni ndee jika ni ka ndia'i nuu vi ni'i ta'ui nuu ni kee yu'u ia Dios. Te ni ka kusii ini, chi ni ka kandijai ja vi ni'i. Su ni ka na'mai ja ñayiu inka ñuu ka kui, te ka jika nda'ui nuu ñuyiu ya'a. ¹⁴ Chi ñayiu ka'an siun kaxtno'o kaji jin tno'o ka'in yun ja jika ii ni, ndukui in ñuu gua'a ka ja koi. ¹⁵ Chi nuu ja ka ndaka'in ñuu mai nuu ni kekuei ja kua'ankuei, te ni oo tiempu ja kuu vi ndajiokuiin. ¹⁶ Su ka ndioo ini in ñuu gua'a ka, te suu kuu andivi. Yun guaa ia Dios, chi tu kukanoo ya ja kokuu ya ia Dios ñayiu yun, chi ja ni sa'a tua'a ya in ñuu nuu vi koi.

¹⁷ Chi ni kandija Abraham, guaa ni tnii de Isaac ja soko de nuu ia Dios nuu ni jito tnuni ña ya jin de. Te vi ni oo anu de ja soko de invaa se'e de, visi jin suchi yun ni kee yu'u Dios ¹⁸ nuu ni ka'an ya: "Jin Isaac guaa vi kaya kua'a ndikin tata ron". ¹⁹ Chi ni ndakuni Abraham ja ia ka'nu ndeva'a kuu Dios, te kuu ndaxteku ya se'e de, visi ndee

ne'u ndiyi. Te kuu ka'on ja na kuinio ja ni ndani'i jaa Abraham se'e de ne'u ndiyi.

²⁰ Te ni kandija Isaac guaa ni ka'an vii ka'an va'a de jin se'e de Jacob vi Esaú naxa vi koo naxa vi kaka de kiuu kua'on. ²¹ Te suni ja ni kandija Jacob, guaa nuu ni kuyatni ja kuu de, te ni ka'an vii ka'an va'a de jin nduu seyii José. Te vi sua'a yituu nda'a de yutnu tuu de, te ni chiñu'u de ia Dios. ²² Te ni kandija José, guaa nuu ni kuyatni ja kuu de, te ni ka'an de ja nuu kuee ka, te ndekuei ñayiu Israel ñuu nuu ka oo de yun, te ni tatnuni de ja vi ndakuiso yiki de no'okuei jin ñuu nuu ni kee yu'u ia Dios ja kuña'a ya.

²³ Te ni ka kandija tata vi nana Moisés, guaa nuu ni kakui, te ni ka tayu'u ña tatai jin uni yoo, chi ni ka jini de ja luu ndeva'a jitoi, te tu ni ka yu'u de siki tno'o ni tatnuni rey ja vi ka'ni suchi yii kueli. ²⁴ Te suni ni kandija Moisés, guaa nuu ni ja'nu de, te tu ni jandetu de ja vi ka'an ñayiu ja seyii ña'a kuu sesi'i Faraón kuu de. ²⁵ Chi sua'a ni kuu ini de ja vi ndeva'a ndetnuni vi sa'a ña jin de, nagua ka ndo'o ñayiu ñuu ia Dios, masu ja kokusii kokuvatu ini de ndee saa tiempu nuu yika kuechi. ²⁶ Chi ni ndakuni de ja gua'a ka kuu ja vi kane'e vi ka'an yichi ña ñayiu jin de ja ja'a ia tetniuu Dios, masu ja koneva'a de ndi'i jakuika ja oo Egipto. Chi yinuu gua'a de ja ni'i de in ja kuta'u kundetu de nuu ia Dios. ²⁷ Te ja kandija Moisés, guaa ni xndendoo de Egipto, te ni kee de kua'an de. Te ni tu ni yu'u de ja kiti ini rey nuu de, chi ni oo yutnu de jin ja sa'a de, na kuinio ja vi ndia'a de Dios, ia tu ka jinio jin nduchi nuu.

²⁸ Te ja kandija Moisés, guaa ni ka sa'a de viko pascua jin ñayiu Israel, nuu ni ka ja'ni de lelu. Te ni tatnuni de ja vi koso ñayiu niñi ti nuu yutnu ye'i, nagua ja nuu ya'a ia jinokuechi nuu Dios ja ka'ni se'e xtnañu'u ñayiu Egipto, te ma ka'ni se'e xtnañu'u ñayiu Israel. ²⁹ Te ja ka kandija ñayiu Israel, guaa ni ka ya'i ma'ñu ndute mar kua'a, na kuinio nuu ñu'u yichi. Te nuu ni ka kuini ñayiu Egipto ja suni vi ya'i, te ni ndachisa'u ña ndute jin, te ni ka ndani'ni xnii ja ni ka ji'i.

³⁰ Chi ja ka kandija ñayiu Israel, guaa nuu ni ka jiondui muro ja ndesi ñuu Jericó nuu uja kiuu, te ni junkuei muro yun. ³¹ Te ja kandija Rahab, ña'a xiko maa, kuu ja tu ni ji'i in ni ña jin ñayiu ñuu ña Jericó, ja ka kui ñayiu inuu so'o ndeva'a nuu ia Dios. Chi ni janta'u gua'a ña ñayiu Israel ja ni ka jinkoto yu'u de naxa oo ñuu yun.

³² Te oo kua'a ka ja ka'an san nuu siun, su ja'ni kua'a ka ña tiempu ja ndakani san nagua ni ka ndo'o Gedeón vi Barac vi Sansón vi Jefte vi David vi suni saa ni nagua ni ka ndo'o Samuel vi sava ka tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a. ³³ Chi jin ja ka kandija de ni ka kundee de nuu ni ka jaxin tna'a de jin taka ñuu na'nu, te ni ka tatnuni ndaa de nuu ñuu de, te ni ka ni'i de nagua ni kee yu'u ia Dios, vi ni ka jasi de yu'u ndika'a. ³⁴ Te sava de ni ka kaku ni'nu nuu tnundo'o ja tu ni ka kai de nuu ñu'u xeen ndeva'a. Te sava de ni ka kaku ni'nu ja tu ni ka ja'ni ña jin yuchi kani. Te sava tee tu inu ndakui, ni ka ndanindee de, ja ni ka nduu ndakui de nuu ni ka jaxin tna'a de, te ni ka kundee de ni ka skunu de jin soldado inka ñuu. ³⁵ Te ni ka oo

sava ñasi'i ja ni ka ndani'i ña ndiyi ña ja ni ka ndateku.

Te sava ka ñayiu ni ka tna'a kua'a ndeva'a tnundo'o vi ndee ni ka ji'i, chi tu ni ka kuini ja vi xndoi ichi ia Dios ja vi kaku ni'nui, nagua ja saa, te vi ni'i in jagua'a ka nuu vi ndatekui. ³⁶ Te sava kai ni ka tna'i tnundo'o nuu ni ka sa'a ne'e ka sa'a yichi ña jin, vi ni ka kani ña jin, vi ni ka jasi ña vekaa vi ni ka ju'ni ña jin cadena. ³⁷ Te sava ñayiu ni ka kuun ña yuu vi ndee ni ka ji'i, vi savai ni ka ja'nde sagua ña jin sierra. Te savai ni ka jito tnuni, vi savai ni ka ja'ni ña jin yuchi kani. Te ya'a yun ni ni ka ojika savai ja ni ka oni'nui ñii ndikachi vi ñii ndixi'u, te nda'u ndeva'a ni ka ndo'i, ni ka okusuchi ini ja ni ka osa'a ndeva'a ña jin. ³⁸ Te ñayiu ñuyiu ya'a, chi tu ka oo tu ka ndai ja vi koi jin ñayiu ka kandija yun. Te yun guaa ni ka jika nda'ui nuu ñu'u te'a, vi ni ka oi yuku vi kava ve'e vi yau ñu'u. ³⁹ Te ndi'i ñayiu ya'a, visi ni ndakuantno'o ña ia Dios ja ka kandija gua'i, su tu ni ka ni'i ja ni kee yu'u ya ja kuña'a ya nui. ⁴⁰ Chi ni sa'a tua'a ya in jagua'a ka ja taa ya nuo, nagua ja jin yoon, te vi ni'i ja vi koi jion nagua kuini maa ia Dios.

12

Na vi kinuu gua'o Jesús

¹ Yun guaa yoon, chi ka jinio ja ka oo kuakua'a ñayiu ja ka jionduu ña jion na kuinio viko, ka ndakani ja ka kandijai. Te yun guaa na vi xndoo ndi'i ja sa'a tneñu ña vi yika kuechi ja tnaa ña jion nuu jakue'e, te na vi kuandee inio in kiuu in kiuu ja na vi kaka gua'o kiuu kua'on nuu tno'o ia

Dios. ² Te na vi kinuu gua'o Jesús, ia xiin nuu vaji ja ka kandijao, ia sa'a ja vi kujao nuu tno'o ya. Chi maa Jesús kuu ia ni tna'a tnundo'o nuu cruz, te ni tu ni ndi'ni ya ja kanoo oo nuu ni ji'i ya, chi ja jini ya ja nuu ya'a tnundo'o, te ndusii ini ya ja junkoo ya ichi lado kua'a mesa nuu tatnuni ia Dios.

³ Te vi ndaka'an maa ni naxa ni ndo'o Jesús nuu ni tna'a ya tnundo'o, ja ni ka ndakoo ñayiu ka sa'a jakue'e siki ya. Yun guaa ma vi kuita ni, ni ma vi ndakaka yata ni. ⁴ Chi maa ni, kuini ka ja kentakuei ni ja vi ndee vi kuu ni ja ka nduku ndee ni ja ma vi sa'a ni yika kuechi. ⁵ Te ¿a vi ja ni ka ndunaa ini ni tno'o ni xteku ña ia Dios ja ni ka'an ya na kuinio se'e maa ya jin ni? Chi sua'a yoso nuu tutu ii:

Ma vi skexiko ron tnundo'o nuu ndakanu ndaa ña Jito'o nuu ichi jin ron, vi se'e,
ni ma vi kuu kui'a ini ron nuu kuxeen ya nuu ron.

⁶ Chi tetniuu Jito'o tnundo'o ja ndakanu ichi ndaa ya jin ñayiu kutoo ya,
te kani ña ya jin ndi'i ñayiu janta'u ya, na kuinio se'e maa ya,
kachi nuu tutu ii.

⁷ Nuu saa te vi kuandee ini ni nuu ka tna'a ni tnundo'o ja ndakanu ndaa ña ia Dios nuu ichi, chi sa'a ña ya jin ni na kuinio se'e maa ya, chi tu na in se'e ja ma kuxeen tatai nui. ⁸ Su nuu ja tu ka tna'a ni tnundo'o ja ndakanu ndaa ña ia Dios jin ni, nagua ndakanu ndaa ya ndi'i se'e ya, nuu saa te se'e ja tu na tata ka kuu ni, te masu se'e ndija maa ia Dios. ⁹ Chi suni ni ka oo tatao nuu ñuyiu ya'a nuu ni ka okuelio, te ni

ka ondakanu ndaa ña de jion nuu ichi, su ni ka onee yiñu'o nuu de. Nuú saa te gua'a ka kuu ja vi kuantno'o gua'o nuu Tata Dios oo ndee andivi nagua ja vi kotekuo. ¹⁰ Chi ni ka okuxeen tatao ka oo ñuyiu ya'a nuu ndee saa ni kiuu, naxa ka kuini maa de. Su ia Dios, chi kuxeen ya nuu ja kuu in java'a mao, nagua ja vi kovio nuu ya, nagua ia vii kuu maa ya. ¹¹ Te ja ndaa ja tu kusii inio nuu vi inka ka ndakanu ndaa ña nuu ichi jion, chi sua'a kusuchi inio. Su nuu kutua'o jin ma'ñu sagua ja ka ndakanu ndaa ña nuu ichi, te yun vaji ja vi sa'a ndao, te vi koo manio.

Vi koto ni maa ni te ma vi skexiko ni tno'o ka'an ia Dios

¹² Nuú saa te vi sa'a ndakui ni nda'a ni ja ni ka kuita nuu ia Dios. Te vi kani yutnu ni ko'ndo ni ja tu oo ndakui. ¹³ Te vi nduku ndee ni ja vi kaka ni nuu ichi ndaa, nagua ja ma vi kujioo ni nuu ichi yun. Saa te nduva'a ko'ndo ku'u ni.

¹⁴ Te vi nduku ndee ni ja vi koo mani ni jin ndi'i ñayiu, te vi koo vii ni nuu Jito'o Dios. Chi nuu tuu, te ni in ni, ma kuu vi kuni ni ya. ¹⁵ Vi koto gua'a ni maa ni nagua ja ni in ni ma vi kendoo ja vi ni'i javii java'a taa ia Dios, te nagua ja ni in ni ma vi kokuu ni na kuinio in yuku ugua ja ni kee yo'o, te sa'a tneñu, te saa vi kokuu ni na kuinio kue'e ja vi xtivi ni sava ka ñayiu. ¹⁶ Te ni in ni ma vi sa'a ni kuechi ñuyiu jin inka ñayiu ja masu katnu tayu ni kuu, axi skexiko ni in ja ii ja taa ia Dios, nagua ni sa'a Esaú ja invaa ko'o ndei, te ni ndaxiko de nuu ñani de ja kuta'u de in jagua'a ka ja seyii xtnañu'u kuu de. ¹⁷ Chi ja

ka jini maa ni ja nuu kuee ka, te ni kuini de ja kuta'u de javii java'a nuu tata de, su tu ni ni'i de. Te visi ni nda'i ndeva'a de, su tu na tatna ni kuu ka ja siun kaa ja ni sa'a de.

¹⁸ Chi tu ni ka kuyatni ni nuu yuku, nagua ni ka sa'a ñayiu Israel ja ni ka kuyatni nuu yuku Sinaí ja kuu vi ke'o. Te ni kai ja vi ja'nu ja'nu ñu'u nuu ñunee, te ni kuun sau vi yi'i xeen tachi. ¹⁹ Te ni tu ni ka onini ni ja ni ka tiuu trompeta, ni tno'o ja ni ka'an ia Dios nuu ñayiu jana'a yun. Te ñayiu yun, chi ni ka onini tno'o ni ka'an ya, te ni ka jikanta'ui nuu ya ja ma ka'an ka ya. ²⁰ Chi tu ni ka kundee ka ini jin tno'o ja ni tatnuni ya, chi ni ka'an ya: “Na ni kuu ni ja jinkani ja'a nuu yuku ya'a, visi in kiti, te vi kuun ti yuu axi vi tiuu ti jin kuji guaa ndee na kuu ti”, jiña'a ya. ²¹ Te ioo ndeva'a kaa ja ka ndia'i yun ja vi ndee Moisés jiña'a: “Vi sua'a ni'i san ja yu'u ndeva'a san”, jiña'a de.

²² Su maa ni, chi sua'a ni ka kuyatni ni yuku Sión, ñuu maa ia Dios teku, ja kuu Jerusalén oo ndee andivi nuu oo ya jin kuakua'a mil ia ka jinokuechi nuu ya, ²³ vi nuu ka otutu ñayiu ka kuu se'e xtnañu'u ia Dios ja ka yoso sivi nuu liuru oo ndee andivi. Ni ka kuyatni nuu Dios, ia ja'nde kuechi ndi'i ñayiu vi nuu ka oo anu ñayiu gua'a ja ni sa'a ia Dios ja ni ka ndui ñayiu vii. ²⁴ Vi suni ni ka kuyatni ni nuu maa Jesús, ia in ni'nu ma'ñu sagua tratu jaa ni sa'a ia Dios, vi niñi ya ja ni jati nuu ni ji'i ya ja vi nduu vio. Chi ya'u ka ndee niñi ya saa niñi Abel ja ka'an kuechi nuu ia Dios.

²⁵ Yun guaa vi koto ni maa ni, ma vi skexiko ni tno'o ka'an ya. Chi nuu tu ni ka kaku ñayiu ni ka skexiko tno'o ni ka'an ya nui nuu ni chindetu ña ya jin ñuyiu ya'a, te vi'i ka vi ndo'o yoon, nuu ja na vi skexiko ia chindetu ña jion ndee andivi. ²⁶ Te tiempu saa, chi tno'o ni ka'an ia Dios ni sa'a ja ni tnaa ñuyiu. Su vitna te ni kee yu'u ya nuu kachi ya sua'a: “Inka jichi sa'a rin ja tnaa ñuyiu, te masu maintno'o ni ñuyiu, chi suni ndee andivi”. ²⁷ Te tno'o ka'an ya “inka jichi”, jinkui'nu inio ja xtajioo ya taka ja kuu kujioo ja ni sa'a maa ya, nagua ja kendoo maa ni ka ja tu kuini ya ja xtajioo ya. ²⁸ Chi taa ia Dios nuu in nuu tatnuni maa ya nuu ma xtajioo ya. Te na vi ndakuanta'uo nuu ya ja ja'a ya'a, vi na vi chiñu'o ya, te siun ni vi koyu'u ni'nuo nuu ya, nagua ja na junkuaan ini ya. ²⁹ Chi ia Dios mao kuu ya na kuinio ñu'u ja teñu'u ndi'i ja sa'a jakue'e.

13

Naxa sa'o ja junkuaan ini ña ia Dios jion

¹ Siun ni vi koka'an too tna'a ni jin ñayiu ka kandija jin ni. ² Te ma vi ndunaa ini ni ja vi kuña'a nuu ni ve'e ni, nuu ñayiu ka jionuu. Chi oo jichi ja saa ni ka sa'a sava ñayiu, ja ni tu ka jini, te ni ka jiña'a nui ve'i ni ka ndoo ia ka jinokuechi nuu maa Dios.

³ Te vi kona'a ni ja ja'a ñayiu ka yi'i vekaa, na kuinio ja vi in ni ka yi'i maa ni jin vekaa yun. Te suni vi kona'a ni ja ja'a ñayiu ka tna'a tnundo'o nuu ka sa'a ndeva'a ña jin, na kuinio ja vi suni saa ni ka ndo'o maa ni.

⁴ Te ndi'i ñayiu na konee yiñu'i nuu katnu tayui, te ma vi koskindee tna'i, chi maa ia Dios sandaa kuechi ñayiu sa'a kuechi ñuyiu vi ñayiu skindee tna'a.

⁵ Te ma vi kokutoo ni xu'un. Vi kosii ini ni jin nagua ka neva'a ni vitna, chi ni kachi ia Dios: “Ma xndoo ña rin, te ni ma xndendoo nda'u ña rin”, kachi ya. ⁶ Nuu saa te ka kukanu inio, te vi ka'on:

Maa Jito'o kuu ia chindee chituu ña jin san, te ma koyu'u san ja nagua vi sa'a ña ñayiu jin san.

⁷ Te vi kona'a ni ja ja'a tee ni ka ojito veñu'u ni, ja ni ka okaxtno'o de tno'o ia Dios, te vi ndakuni ni naxa ni ka osa'a de nuu ñuyiu ya'a ja ni ka jika de nuu ichi ya, te vi kondikin ni, saa vi sa'a ni nagua ni ka okandija de.

⁸ Te tu sama Jesukristu, chi in ni ia kuu ya ndee jana'a, vi vitna, vi nikuii nikani. ⁹ Te yun guaa ma vi kuandetu ni ja vi kondikin ni inka tno'o siin, ja tu na ama ka jini ni, chi gua'a ka kuu ja vi koyutnu anu ni jin javii java'a maa ia Dios, saa ja vi kondikin ni siki tno'o kaxtno'o nagua kuu ja kuu vi kaa ni, chi tu nagua ni jiniu'u sa'un nuu ñayiu ni ka ondikin ichi yun.

¹⁰ Te yoon, chi ka neva'o Kristu ja ni soko ya maa ya ja ja'a yika kuechio. Su sutu, chi tu nagua ka ni'i de jin ja ka soko de kiti nuu ve'e ii. ¹¹ Chi sutu kuu nija'nu ka, soko de niñi kiti nuu ve'e ii ndeva'a ka, nagua ja kindee yika kuechi ñayiu, su yiki kuñu ti teñu'u de yata ñuu yun. ¹² Te suni saa ni ndo'o Jesús nuu ni ji'i ya, chi ni tna'a ya tnundo'o yata ñuu, nagua ja ndasavii ya ñayiu

jin ma'ñu sagua niñi maa ya. ¹³ Te yun guaa na ki'inkueio ndee yata ñuu nuu ni ji'i Jesús, te na vi tna'a inuo jin ya jakanoo ja ni tna'a ya. ¹⁴ Chi ñuyiu ya'a, tu na ñuu ka neva'o ja vi koo nikuii nikani, chi sua'a ka ndukuo in ñuu nuu vi koo ja vaji nuu kuee ka. ¹⁵ Te yun guaa vi siun ni vi kondasa'a ka'nuo ia Dios jin ma'ñu sagua Jesukristu, te ja ka ndasa'a ka'nuo ya kuu in ja ka soko nuu ya, chi ka jitao yaa nuu ya ja ka chiñu'o ya. ¹⁶ Te ma vi ndunaa ini ni ja vi sa'a ni java'a, te vi ka'an mani ni ñayiu nagua ka neva'a ni. Chi nuu ja saa ka sa'a ni, te na kuinio ja ka soko ni nuu ya, chi saa te junkuaan ini ia Dios.

¹⁷ Vi kuantno'o ni nuu tee ka jito veñu'u ni, te vi kuanyu'u vi kuandetú ni nuu de, chi suu de ka jito gua'a ña ja vi koo va'a ni, chi ka jini de ja ndakan tno'o ña ia Dios jin de na tniuu ka sa'a de. Te vi kuantno'o gua'a ni, nagua ja vi kokusii ini de, te ma vi ka'an kuechi de, chi nuu tuu, te tu nagua jiniu'u nuu in in maa ni.

¹⁸ Vi ndakuatu ni ja ja'a san, chi ka kukanu ini san ja ka ndakani va'a ini san, chi ka kuini san ja na kee yiñu'u ndi'i tniuu ka sa'a san. ¹⁹ Te jikanta'u ndeva'a san ja vi kakanta'u ni ja ja'a san nuu ia Dios, nagua ja na kuandetú ya ja ñama ndenta san nuu ka oo ni.

Tno'o vii tno'o va'a jin tno'o sandi'i ni ka

²⁰ Te maa ia Dios ja taa ya tno'o mani, kuu ia ni ndaxteku Jito'o Jesukristu ne'u ndiyi. Te maa Jesukristu kuu na kuinio in tee kuu ka'nu ka, ja jito ya ñayiu ka skua'a, ja ka kui na kuinio ndikachi ya, chi jin niñi ya ni sa'a kutu ya in

tratu ja oo nikuii nikani. ²¹ Te maa ia Dios na sa'a ja koo gua'a ndi'i ni tniuu ka sa'a ni, nagua ja vi sa'a ni nagua kuini maa ya. Te na sa'a ya jin ndi'o nagua junkuaan ini maa ya, jin ma'ñu sagua Jesukristu, te nuu maa ya na koo jayiñu'u nikuii nikani. Saa na kokuu.

²² Te jikanta'u san, vi ñani, ja vi kuandee ini ni jin ndee saa tno'o ja ni tee san ya'a ja xteku ña san jin ni. ²³ Te kaxtno'o san nagua ja vi kuni ni ja ñanio Timoteo, chi ja ni kee de vekaa, te nuu ja na ndenta yachi ni de, te jakuei san jin de, vi jakoto ña san.

²⁴ Te vi kuña'a ni nuu tee ka jito veñu'u ni, vi nuu ndi'i ñayiu ka kandija, ja ndakan tno'o san jin, ¿a kukueni ka oi. Te suni ka ndakan tno'o ña ñayiu Italia ja ka kandija, ¿a kukueni ka oo ni?

²⁵ Te ia Dios na koto na kuni ña jin ndi'i ni. Saa na kokuu.

**Tutu ii - Ka'an ia Dios nuu ndi'i ñayiu
Mixtec, Northern Tlaxiaco: Tutu ii - Ka'an ia Dios nuu
ndi'i ñayiu New Testament+**

La Santa Biblia en el mixteco del norte de Tlaxiaco

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Northern Tlaxiaco

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 31 Jan 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

1d46d274-fabd-5c6b-bfec-c3e776510466